

Nr. 14

15. novbr. 1961

Fremtidig land-
vinding og grund-
forbedring

Rækkevis hugst
i rødgranbevoks-
ninger

Litteratur

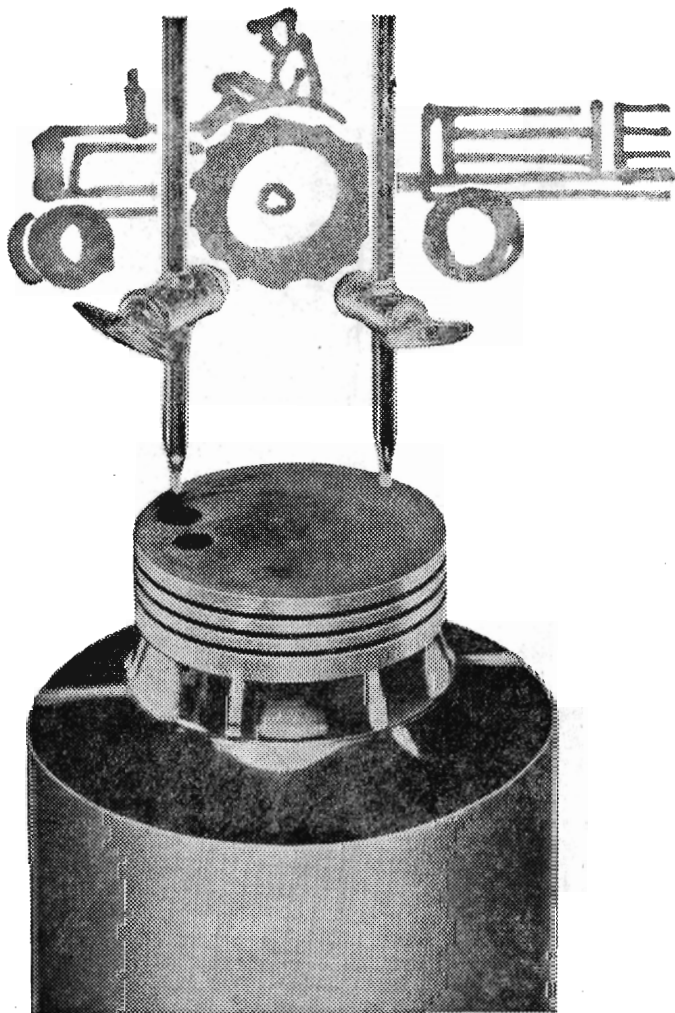
Tildelt sølvbæger

82. årg.

Oplag: 18.600

HEDESELSKABETS TIDSSKRIFT

**Ny askefri Shell Multigrade nedsætter krafttabet
i Deres traktormotor med op til 50%**

I enhver motor opstår der efterhånden, som tiden går, en vis træghed. En meget hyppig årsag til denne ulempe fremgår umiddelbart af illustrationen i denne annonce, hvor De ser en laboratorieprøve udført på et opvarmet stempel.

TIL VENSTRE på illustrationen ser De, hvordan en almindelig motorolie reagerer på den forbrænding, enhver motorolie udsættes for i et forbrændingskammer. Forbrændingsresterne sætter sig på tænder, stempler og cylindervægge og bevirker krafttab, samt forøger motorens krav til benzinens oktantal.

TIL HØJRE er samme prøve foretaget på samme stempel og ved samme temperatur, men med ny askefri Shell Multigrade, der forbrænder uden askeaflejringer. Det er grunden til, at motorer smurt med ny askefri Shell Multigrade får fuld udnyttelse af hestekræfterne - efter tusinder af kørselstimer.

Forlang Shell Multigrade hos Deres forhandler. Hvis De er interesseret, er De velkommen til at få forsøget demonstreret.

A/S Dansk Shell
Kampmannsgade 2
København V
Telf. MI 5340

Shell Multigrade

SKANDIA KALK ^{A/S}

Kontor: Gug, tlf. Sdr. Tranders 147 (081-51711)

Jordbrugskalk fra værkerne i

Batum

Ferslev

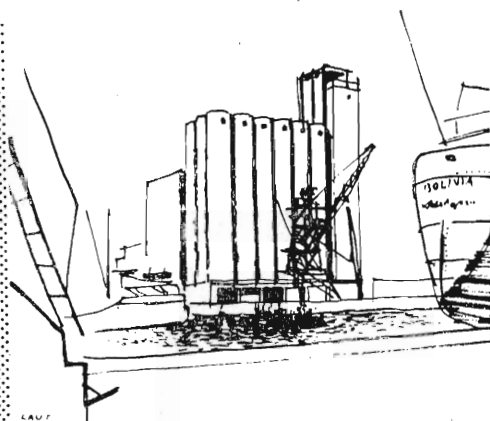
Gug

Kaas

Visse

ERIK EMBORG

H. THEUT ^{A/S}

RAPID CEMENT

den hurtighærdnende

PORTLAND-CEMENT

til betonarbejder,

der skal være hurtigt færdige

FORHANDLERE OVER HELE LANDET

Kjellerup Betonvarefabrik
ved **I. T. Birk** — Telefon 45 Kjellerup

Efter Kl. 17 . Rødkjærøbro telefon 14
FØRER KUN MÆRKEDE VARER
Alle arter betonvarer til afvanding og kloak føres
FORLANG TILBUD

Brostrøm^s
Planteskole

VIBORG
ved C. Nielsen
Telefon 42

leverer alle planter for
HAVE, MARK og SKOV
Hårdføre og veldrevne arter
for ethvert formål

Røde

DRÆNRØR

fra 2"—12" haves
altid på lager
Forlang tilbud

„Sofienlund“
TEGLVÆRK

Telefon 10 Ulstrup

**Petersen
& Pedersen**

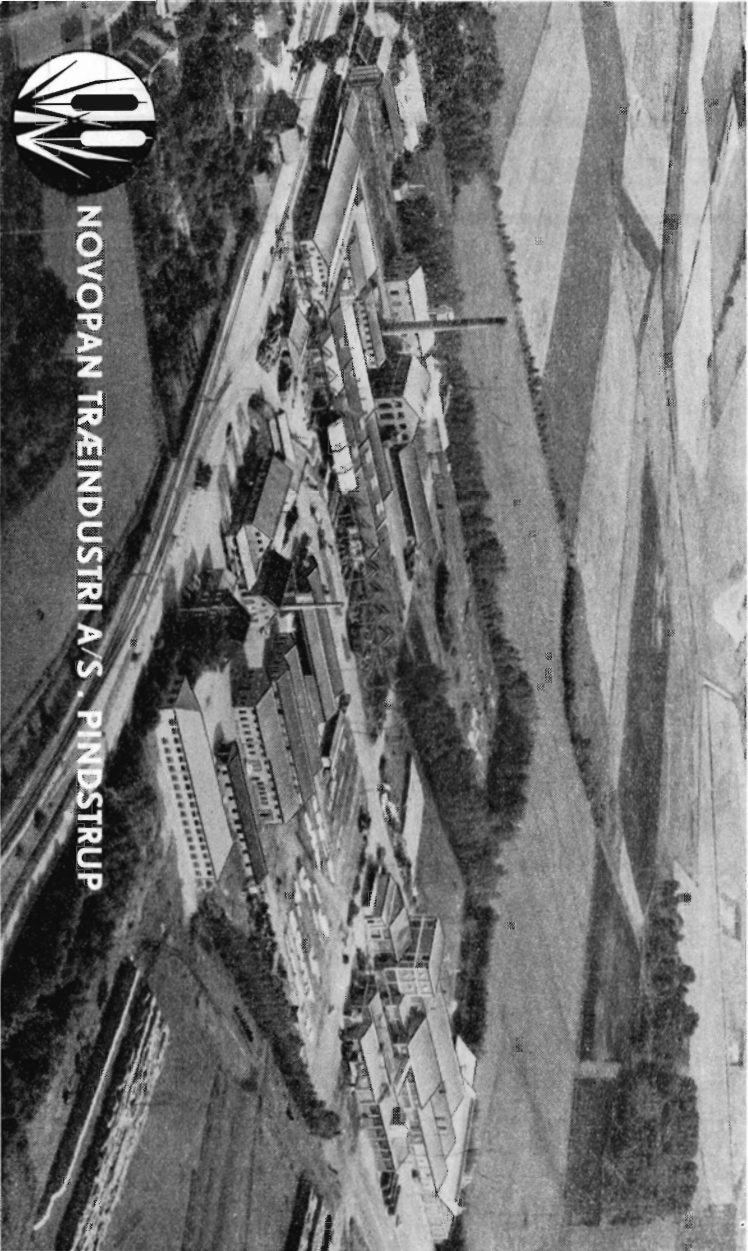
Alt i
elektricitet

VIBORG
Telf. 195 og 1325

AKTIESELSKABET
NORDISK BRANDFORSIKRING

ALLE ARTER FORSIKRINGER

GRØNNINGEN 25 — KØBENHAVN

NOVOPAN TRAININDUSTRI A/S PINDSTRUP

I tidens moderne skovdrift er en kædesav så vigtigt et værktøj, at der er god grund til at se sig godt for, når man køber.

Her er de fortrin, der gjorde:

SOLO

til

EUROPAS MEST SOLGTE KÆDESAV

Mere end

25.000

solgt
på eet år

- Bemærk
- de billige
- reservedele

SOLO har den kraftigste motor

SOLOs 125 ccm motor udvikler 5,5 HK ved kun 5.000 omdr./min.

SOLO-motoren slides mindst

SOLO er den sav, der har lavest stempelhastighed ved fuld ydelse.

SOLO kommer lettere til

Flad formgivning på den ene side giver ideelle arbejdsvilkår.

SOLO forhindrer tabt arbejdstid

Under serviceeftersyn låner De gratis en anden SOLO-sav hos forhandleren.

SOLO-kæden er sikret

Centrifugalkoblingen forhindrer kædesprængning.

SOLO har 12 mdrs. kaskoforsikring

SOLO har forhandlere og service overalt

Et net af forhandlere sikrer Dem omgående demonstration og førsteklasses service.

- Vægt (17") brutto 11,4 kg
- Perfekt balance
- Mindste støjfaktor
- Hurtig start
- Direkte dreven sav

Prisnedsættelse

SOLO-salget på eksportmarkedet er gået op — priserne er gået ned til

17"   **1.695 kr.**

21"   **1.710 kr.**

25"   **1.790 kr.**

KUPON

H. T. 14

(sendes til A/S Diesella, Kolding)

De bedes sende mig specialbrochure for SOLO-kædesav

Navn .....

Adresse .....

Nærmeste forhandler opgives ved henvendelse til hovedforhandler

A/s Diesella - Kolding

Løve Garn

Aktieselskabet Holger Petersen

Købmagergade København K

Skovarbejderskolens kursus 1961-62

5. Fra d. 2. jan. til d. 27. jan. Alm. skovarbejderk. (spec. nåletræ).
6. Fra d. 5. febr. til d. 28. febr. Alm. skovarbejderkursus.
7. Fra d. 5. marts til d. 28. marts. Alm. skovarbejderkursus.

Bemærk!

Alm. skovarbejderkursus omfatter også brug af motorsave.
Kursus nr. 6. og 7. er specielt tilrettelagt for førstuderende og skovfogedelever, der dog også kan optages på de øvrige kursus, når ikke alle pladser er optaget af skovarbejdere.
Skovfogedelever på prøveår optages ikke. Uddannelsestrin anføres. Førstuderende og skovfogedelever skal betale kr. 50,00 pr. uge i kursusafgift.

Ansøgningsskema og evt. yderligere oplysninger fås ved henvendelse til Skovarbejderskolen, Kagerup St., tlf. Helsingø 615.

Husk skovarbejderskolens bøger:

- Håndredskaber til skovarbejde v. G. Bergsten og I. Nissen 4,00 kr.
- Arbejdstekniske råd og vink v. G. Bergsten. 2. udgave. 3,00 kr.
- Motorsavens brug og vedligeholdelse v. I. Nissen. 3. udg. 2,00 kr.
- Regnskabsbog for motorsave. . . . . 1,50 kr.

Ved forud indbetaling på giro 72403 sendes bøgerne portofrit.

I. J. NISSEN.

Omhyggeligt behandlede **skovplanter**
i værdifulde provenienser

Danplanex Planteskoler A/S

Rødekro - telf. (0 46) 62933*

Nivaagaard Teglværk

Nivaa - telefon nr. 9

Drænrør - Mursten - Teglbokke - Tentordæk

Mejeriernes og Landbrugets ULYKKESFORSIKRING

Telefon Minerva 350
Gensidigt selskab

Ansvarsforsikring

Vester Farimagsgade 19
København V.

Automobilforsikring

Jordbrugskalk

- Findelt Jordbrugskalk (pulv.)
- Granuleret Kalk
- Knust Raakalk

Linds Kridt- & Kalkværk
Ellidshøj

Kontoradr.: Møller Jensensvej 2 A
Telf. Vejle 2470

Røde drænrør

indtil 16" diameter

A/S Hvorslev Teglværk
pr. Ulstrup - Tlf. 67 Ulstrup

Til alle slags bygninger

DANSK

ETERNIT

TAG- OG VÆGBEKLÆDNING

DANSK ETERNIT FABRIK A/S
AALBORG

SALGSKONTOR:
KAMPMANNSGADE 2, KBHVN. V
TELEFON: MINERVA *2222

Aarhus Privatbank

Aarhus

Stiftet 1871

København

AEROLIT

DANSK SIKKERHEDSPRÆNGSTOF

Hedeselskabets Tidsskrift

Nr. 14

15. novbr. 1961

82. årg.

*udgår 16 gange årligt og sendes til selskabets medlemmer. Annoncer bedes sendt til Hedeselskabets hovedkontor, Viborg. Annoncepris 60 øre pr. mm. Medlemsbidraget er enten årlig mindst 5 kr. eller en gang for alle mindst 100 kr. Redaktør: H a r. S k o d s h ø j. Redaktionsudvalg: Afdelingschef, skov-
rider B. Steenstrup (formand), overingeniør N. Venov og di-
striktbestyrer J. Alsted. Carlo Mortensens Bogtrykkeri, Viborg.*

Indhold: Fremtidig landvinding og grundforbedring. — Rækkevis hugst i rødgranbevoksninger på Feldborg distrikt. — Litteratur: Markvanding. — Tildelt sølvbæger. — Dødsfald. — I få ord.

Forsiden: I de store granplantager i Jylland har man i mange år foretaget tyndingshugsterne i rødgran efter principper, som bunder i C. D. F. Rewentlows teorier om udhugning i bøg og eg i det østlige Danmark. En mere ekstensiv udhugningsform er måske ønskelig, og på Feldborg statsskovdistrikt er den rækkevis hugst, som er velkendt fra bjergfyrbæksningerne, nu i forskellige former forsøgt i rødgran (se artiklen inde i bladet).

Fremtidig landvinding og grundforbedring

Til gavn tor landbruget — og for samfundet (?)

Sekretariatschef for De samvirkende danske Landboforeninger *Kr. Nielsen* behandler i hosstående artikel det meget aktuelle spørgsmål om, hvad landvindingen betyder for såvel landbrug som samfund. Ved landvinding tilstræbes en større produktivitet pr. mandstime, og det er landbrugets valutaskabende evne, der danner mulighed for færdigvareimporten og hjemmeindustriens importbehov.

Artiklen er forfatterens eget koncentrat af hans foredrag ved Hedeselskabets funktionærkursus i Vejle i september.

Et program, der har til formål at fremskaffe ny kulturjord og at forbedre dyrket jord, så der kan opnås et større udbytte i hkg, kerne eller i foderenhed, kan måske nok have en lidt underlig undertone i en tid, hvor dansk landbrugs produktion tilsyneladende er rigelig stor til de forhåndenværende afsætningsmuligheder. Imidlertid var

det jo også i 30'erne sådan, at produktionen forsåvidt oversteg afsætningsmulighederne. Der måtte regulering til på forskellige områder, men ikke desto mindre fortsatte og udbyggede man, også ved samfundets hjælp, både landvindings- og grundforbedringsarbejdet. Der er næppe nogen i dag, der vil påstå, at det var forkert at intensivere dette arbejde. Når man i 30'erne satte ind på at fremme landvindings- og grundforbedringsarbejdet, må det naturligvis ses under den synsvinkel, at grundforbedringsloven havde to formål, nemlig at løse et beskæftigelsesproblem og at forbedre produktionsgrundlaget for landbruget. I dag har vi fuld beskæftigelse i alle erhverv og derfor er flere tvivlende overfor nytten af landvinding.

Landvindingssagen har to sider, den ene side er den landbrugs-teknisk-økonomiske og det samfundsmæssige, og den anden side er den mere følelsesbetonede, der finder udtryk igennem naturfredning og igennem jagt- og fiskeriinteresser. Jeg tænker her først og fremmest på de interesser, der er af sportspræget natur.

Det første kan måske materielt gøres op i tal, men det sidste må gøres op på en anden måde, hvis det overhovedet er muligt.

Når der tales om landvinding her i landet og landvinding i andre lande, møder man undertiden det synspunkt, at landvinding andre steder kan have et større mål. At der kan være mere fornuft i f. eks. at sikre en landvinding under »Program Nord«, som har været under udvikling i de senere år indenfor det vesttyske landbrug. Her finder man det helt naturligt, at der fremskaffes mere jord, fordi det tyske landbrug ikke kan forsyne hjemmemarkedet med tilstrækkelige mængder fødevarer. Man finder det naturligt, at industrien og det øvrige samfund sætter betydelig kapital ind for at fremskaffe ny kulturjord. Men under danske landbrugsforhold, hvor betydelig over halvparten af produktionen skal eksporteres, mener man, at det øvrige samfund ikke bør interessere sig for forøgelse af landbrugsproduktionen.

Efter min vurdering må det danske samfund *fortsat* have interesse i, at der sker en forbedring af landbrugsbedriftens produktionsgrundlag, fordi landbruget har en hel afgørende rolle i samfundshusholdningen. Landbruget beskæftiger ganske vist kun 15—20 % af den samlede befolkning, men når der tales om valutaindtjening, spiller landbruget en væsentlig større rolle. Ja, man kan vist godt sige en

hel afgørende rolle. Landbrugseksporten androg sidste år ca. 5,4 milliarder kroner eller godt 50 % af landets eksportproduktion. Til denne eksport og til forsyning af hjemmemarkedet har landbruget hjemtaget for ca. 1½ milliard kroner i råvarer og hjælpestoffer, såsom gødning, foderstoffer, maskiner o. s. v. Dette beløb andrager ca. 28 % af eksportværdien og man kan sige, at landbrugseksporten således har stillet omkring 4 milliarder kroner i fremmed valuta til rådighed til andre erhvervsgrene i samfundet. Hver gang landbruget har eksporteret for en krone, har det selv brugt 28 øre, medens 72 øre er blevet udnyttet af andre. Industrien vil aldrig i samme grad som landbruget kunne blive nettovalutaskabende, fordi landet er fattig på råstoffer til industriproduktion, medens landbruget har størstedelen af sin energi og råstofforsyning gratis til rådighed. Det gælder således sollys, regnvand og kultveilde. Industrien og omsætningshvervene giver derimod beskæftigelse og indkomster til den store del af landets befolkning og stiller tillige forbrugsvarer til rådighed for hele befolkningen. Eksportindustriene har imidlertid, når deres eget råstofforbrug er betalt, en værditilvækst, som på linie med landbrugets eksportoverskud bidrager til betaling af hjemmeindustriens og befolkningens almindelige importbehov. Det skal således nævnes, at den danske industriproduktion nu er så effektiv, at den er i stand til at betale praktisk taget hele den danske industris forbrug af udenlandske råstoffer, brændsel og maskiner. Høj beskæftigelse og gode tider i det danske samfund vil dog fortsat i lang tid fremover være betinget af, at landbrugets valutaskabende evne udnyttes, fordi hele færdigvareimporten finansieres af landbrugets eksportoverskud.

Fremtidig landvinding og grundforbedring må nok ses i sammenhæng med den strukturændring, som landbruget er inde i, og som vi vil møde i forstærket grad i de kommende år.

I det såkaldte *gamle produktionsprogram* lagde man særlig vægt på avl af de afgrøder, som gav det størst mulige udbytte pr. hektar. Denne store avl skulle omsættes indenfor bedriften. Vi så i en årække, hvordan man fulgte parolen om at udvide rodfrugtarealet, men da det efter krigen begyndte at knibe med arbejdskraft, satte man ind på at forøge det bestående roeareals udbytte. Dette kalder man intensivt landbrug.

I det *nye produktionsprogram* bliver der vel snarere tale om det

størst mulige udbytte pr. indsat arbejdsenhed og pr. indsat maskinenhed. Denne produktionsform er førhen kaldt ekstensivt landbrug, men det tror jeg ikke, at man må kalde det i fremtiden, fordi det bliver ikke det væsentligste, hvor mange foderenheder man kan avle. Det er naturligvis nødvendigt, at man har størst mulig avl af de afgrøder, der indgår i markplanen, men det behøver ikke absolut at være dem, der giver de fleste foderenheder, der vil give den bedste forretning.

I det gamle produktionsprogram kan vi måske mætte markedet med forædlede varer af høj kvalitet på det areal, vi har til rådighed nu, og i den grundforbedringstilstand den findes. Men hvad nytter det, hvis produktionen i denne form for den enkelte bedrift ikke kan give brugeren tilstrækkelig indtjening i forhold til andre i samfundet. Derfor er der ingen tvivl om, at man i det fremtidige landvindings- og grundforbedringsarbejde må sigte på at forbedre produktionsgrundlaget på bestående ejendomme.

Det er ikke nogen heroisk gerning at skabe en ny arbejdsplads i landbruget, hvis det skal være til en beskedent løn. Landvinding og grundforbedring behøver ikke absolut at have til formål at skabe en større produktion, men at *skabe en større produktivitet og en større indtjeningsmulighed under de gældende produktionsvilkår* på den enkelte ejendom.

Gennem de senere år har vi jo i landbrugsproduktionen været ude for flere former for landvinding. Jeg kan nævne, at det også er en slags landvinding i hvert fald en produktionsforøgelse og en eksportmængdeforøgelse, når man siden krigen har erstattet heste med traktorer. Vi har erstattet 450.000 heste med godt 130.000 traktorer. Der er blevet foder tilovers til andre husdyrgrene, det har givet en større eksportmængde, og det har givet en større valutaindtjening. Produktionen er alene ved denne landvinding blevet forøget med omkring 10 %. Skulle vi have beholdt hestene? Jeg tror det ikke. Det er muligt, at vi ville have haft færre afsætningsvanskeligheder, men det er sikkert, at vi ville have haft mindre valutaindtjening og en langt ringere produktivitet i den enkelte landbrugsbedrift, hvis vi havde fortsat med den gamle produktionsform.

Den nuværende produktion er baseret på en betydelig import af korn og foderstoffer. Sidste år havde vi således en nettoimport af

korn på 687.000 tons. Det vil sige, at vi har forpagtet over en halv million tønde land i udlandet til produktion af korn, og vi havde en import på 1.100.000 tons proteinholdige foderstoffer. Det er vel et spørgsmål, om vi i landbrugets fremtidige produktion fortsat skal regne med at importere betydelige mængder af korn og foderstoffer, eller om vi skal tilrettelægge produktionen således, at vi bliver mere selvforsynende med disse råstoffer.

Fremover må vi lægge større vægt på korndyrkning og på græsmarkens afgrøder, end vi har gjort tidligere, fordi det giver *en større produktion pr. mandstime*, og fordi disse afgrøders produktion er lettere at mekanisere.

Imidlertid er der jo grænser for, hvor stort et areal den enkelte bedrift kan have med korn. Der opstår sædskifteproblemer og allerede på nuværende tidspunkt har vi over 50 % af sædskiftets areal dyrket med korn. Der findes vel jordtyper, hvor man kan tillade dyrkning af korn i en årrække uden væsentlig nedgang i udbyttet, men for den gennemsnitlige jord i Danmark vil et højt udbyttensniveau i korndyrkningen være afhængig af, at vi anvender passende vekseldrift. Derfor vil det også være nødvendigt, at en betydelig part af landbrugsarealet uden for sædskiftet, og som i væsentlig grad ligger med varigt græs, fordi det ikke er kultiveret tilstrækkeligt til, at det kan indgå til dyrkning af sædskiftets almindelige afgrøder, igennem en grundforbedring bliver gjort egnet til dyrkning af de fleste af sædskiftets afgrøder.

Hertil kommer, at et betydeligt moseareal, der i mange tilfælde har en tilknytning til en bestående landejendom bør opdyrkes på en sådan måde, at det kan indgå i sædskiftet.

Det varige græsareal andrager i øjeblikket ca. 350.000 ha, og dertil kommer de nævnte mosearealer. Kultivering og opdyrkning af disse to grupper kunne således forøge sædskiftets areal med 10-15 %. Gennem opdyrkning og kultivering vil disse arealer opnå en betydelig produktion, men dertil kommer, at de vil være medvirkende til at holde udbyttensniveauet eller højne det for korndyrkningen i sædskiftet som helhed.

Det er et program, som kræver *Hedeselskabets* bistand, men skal disse grundforbedringsopgaver løses indenfor rimelig tid, er det nødvendigt, at man *ikke* betragter grundforbedringsarbejdet først og

fremmest som en beskæftigelsesforanstaltning. I en tid med fuld beskæftigelse vil disse ting trække for meget i langdrag, hvis man skal være afhængig af i den enkelte bedrift, om der tilfældigvis er enkelte ledige folk.

Det er derfor nødvendigt, at administrationen tillader, at der også kan gives grundforbedringstilskud og lån selvom en betydelig del af jordarbejdet udføres med mekaniske hjælpemidler.

Markvanding i landbruget er en ny landvinding, som er taget op i de senere år og der ligger i denne produktionsteknik ganske betydelige muligheder for at gøre bedriften selvforsynende med foder. Man kan dels hæve udbyttet, men man kan også igennem en produktionsomlægning få mindre arbejdskrævende afgrøder, der endvidere har en større proteinværdi end dem, man brugte før. Dette gælder f. eks., når græsmarkernes produktion afløser en betydelig part af roerne.

Selvom vandingen af markafgrøder kræver en vis arbejdsindsats, vil denne alligevel være beskeden i forhold til den arbejdslettelse, man kan opnå ved delvis afløsning af roedyrkningen ved græproduktion, og da man derved får et betydeligt større antal foderenheder, der kan gå alene i fodringen, vil det nedskære vedkommende bedrifts behov for indkøbte foderstoffer. Dette sammen med stabil produktion fra år til år er af afgørende betydning for bedriftens rentabilitet.

Etablering af vandingsanlæg er jo imidlertid en ret betydelig investering, den kræver teknisk vejledning, og det kan ikke være meningen, at vi fortsat skal lade landmanden være afhængig af den mand, der vil sælge ham et vandingsanlæg. Han kan være teknisk dygtig, men han behøver forsåvidt ikke at være det.

Der er brug for planteavlskonulenternes hjælp til omlægning af driften, når vandingsanlæg etableres, men den tekniske hjælp må vi efter min vurdering i langt højere grad henvende os til *Hedeselskabet* om. Hedeselskabet har indtil nu været alt for lidt inde i billedet ved etablering af vandingsanlæg.

Fremtidens behov for grundforbedrings- og landvindingsarbejde vil efter min opfattelse helt afhænge af om det øvrige samfund stiller krav til landbruget om hjælp i valutahusholdningen. Vi kan nedlægge landbrug og vi kan udvide naturfredningen, men det vil vare meget længe, om overhovedet nogensinde, inden det øvrige samfund kan

Rydningssaven med verdensry...

COMPANION

Rydningssaven i ny forbedret udgave giver Dem mulighed for at rationalisere arbejdet og nedsætte omkostningerne ganske betydeligt ved:

- Busk- og kratrydning.
- Udtynding.
- Opkvistning i gran.
- Fældning af bjergfyr og juletræer.
- Græsklipning i kulturer m. m.

COMPANION er en speciel fremstillet rydningssav af svensk fabrikat, der trods sin robuste men enkle konstruktion, er den letteste og billigste rydningssav på markedet.

Ring eller skriv efter specialbrochure og aftal tid med os for en demonstration.

Forst- og Jagthuset
GL. KONGEVEJ 119
KØBENHAVN V.
TELEFON HILDA 3030

**PALUDANS
PLANTESKOLE A/S
KLARSKOV**

Skovplanter, hæk- og hegnsplanter, allétræer

Forlang prislister
TELEFON KLARSKOV 9

**Kaas-
Briketter**

Hovedforhandler:
Nordjyllands
Kulkompagni
Nørresundby
Telf 4227 4228
Fabrik: Kaas
Telf. Kaas 11

-isolér rigtigt!

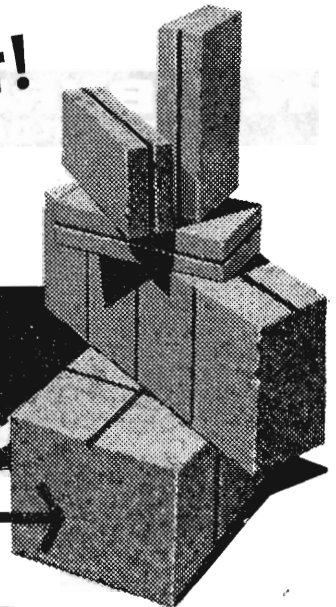
Isoler med uorganiske materialer samt stilstore krav til kvaliteten, forlang de kontrollerede og godkendte Leca-materialer

Leca

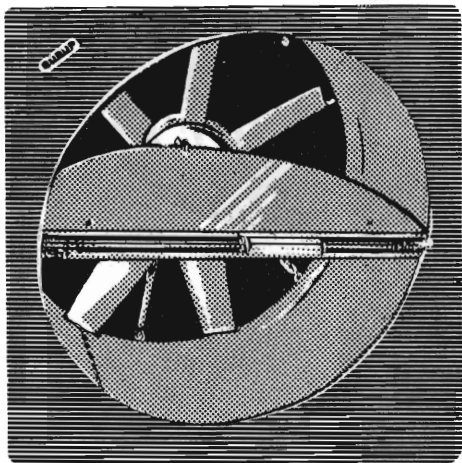
FORLANG DE MED RILLE MÆRKEDE

PRODUKTER FRA

MIDTJYDSK Leca BETON A/S . HØJSLEV . TELF. 86

AALBORG
AKVAVIT

20%
sparet med

Burup^s

NY SKORSTENS-VENTILATOR

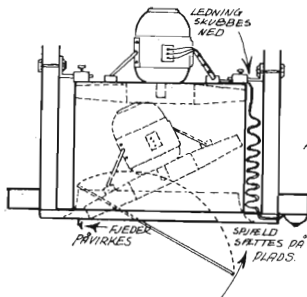
De opnår 20% større ydelse, og dermed 20% strømbesparelse med den nye skorstensventilator - på grund af en særlig aerodynamisk indsugningsåbning. De vil i løbet af nogle år have sparet flere penge end ventilatoren koster i anskaffelse.

Det aftagelige og indstillelige spjæld er effektivt lydæmpet. Desuden er spjældet eloxeret, d.v.s. 50% hårdere overflade end alm. aluminium.

Indstillelige monteringsarme letter monteringen i skorstenen.

Den nye indsugningsåbning dækker nu også mellem ventilator og skorsten.

Bed om gratis demonstration i Deres stald. Ring eller skriv til en af vore forhandlere (bedst inden 8,30 morgen eller om aftenen).

Bjerringbro

Cementvarefabrik

ved Th. Petersen
Tlf. 111 Bjerringbro

ALLE

△ MÆRKEDE RØR

impregnerede
og uimpregnerede

Stort lager
Altid leveringsdygtig

Tårnsilosten
Drænrør
Baumadæk
Tagsten
Mursten

KÄHLERS Teglværk

Korsør

N.P. BURUP & SØN A/S

ROSKILDE TELEFON 99

Sjælland, Lolland-Falster, Fyn og Bornholm:

Roskilde 99 - Bavnehøj 125 - Hammer 117 - Bogense 588 - Rønne 137

Jylland:

Salgschef Vejle 5006 - Troldehede 57 - Redsted Mors 73 - Randers 2978
Aalborg 26912 - Sommersted 49 - Vejle 4677 - Randers 3068

Ellidshøj Kridt- og Kalkværk

v/ C. M. Christiansen, Aarhus

Telefon Ellidshøj 4 og Aarhus 2 73 12
Fabrikation af jordbrugskalk samt foderkridtmel

Rødkjærsbro Cementvarefabrik

ved J. T. Birk . . . Telef. Rødkjærsbro 14

FØRER KUN △ MÆRKEDE VARER

Alle arter betonvarer til afvanding og kloak føres

Forlang tilbud

Skovtjære 0.433.

Mod vildt- og museskader.

Musetjære. Kun mod mus

Mere effektiv end 0.433

Arbinol. Spangol V.

(vildtbid.)

Spangol S. (skrælning).

Specielt monterede sprøjter.

Brochurer: »10 år«

Sprøjten og sprøjteteknik

Sprøjtningresultater 1953/54

DIANA SKOVTJÆRE

Orehoved, Telf. 96* og 119

KØBENHAVN

Trifolium Frø

RANDERS

undvære det eksportoverskud som landbruget har evner og mulighed for at fremskaffe.

Der kan være grund til at fremhæve den grundforbedring og landvinding, der giver tillægsjord. Vi har næppe brug for at oprette nye brug med den afvandring, vi er inde i, men vi har brug for at forbedre produktionsgrundlaget for bestående bedrifter.

Skal vi køre på Europavejen i løbet af få år, kan der næppe være tvivl om, at den forædlede husdyrbrugsproduktion i det danske landbrug vil være et vigtigt aktiv for dansk landbrug, men råstofforsyningen — såvel foderenheder som protein til besætningen — skal formodentlig i større udstrækning baseres på avl på dansk jord, idet man næppe kan forvente en sådan udvidelse af afsætningsmulighederne, at der er grundlag for fortsat at forpagte jord i udlandet til dyrkning af disse hjælpestoffer til dansk husdyrbrugsproduktion.

En forbedring af landbrugsjorden, der gør dansk landbrug mere selvforsynende vil medføre, at en vis valutaindtjening kan formidles igennem landbrugsproduktionen på en relativ mindre produktionsmasse. Dette kræver forbedring af landbrugsbedriftens produktionsgrundlag, og såvel landbruget som samfundet har derfor fortsat brug for Hedeselskabets hjælp til løsning af meget betydelige opgaver, der resulterer i en større produktionseffekt.

Rækkevis hugst

i rødgranbevoksninger på Feldborg distrikt

Af statsskovrider *B. Engberg*.

I dette tidsskrifts oktobernummer omtaler docent *E. Oksbjerg* bl. a. Feldborg distrikts rækkevise tyndingshugst i granbevoksninger. Da metoden muligvis kan have interesse for andre distrikter, skal jeg redegøre for dens forudsætninger og de erfaringer, der er høstet her.

Rødgrandriftsklassen på distriktet udgør ifølge planen af 1951 godt 2200 ha, heraf i de to yngste aldersklasser 755 ha, i hovedsagen frembragt under bjergfyrskærm eller med bjergfyr som indblandingstræart. I 1951 henstod endnu godt 200 ha af den oprindelige skov, frembragt i årene fra 1828 og indtil treårskrigen udbrud, altså før bjergfyren vandt indpas i hedeskovbruget. Disse gamle bevoksninger er

i hovedsagen sunde; skønsvis er procenten af trametesangrebne træer ca. 30, hvilket i sammenligning med hovedparten af distriktets bevoksninger er meget lidt.*)

Medens de ældste dele af distriktet blev kultiveret ved såning i skrælplojet hede og følgelig havde »en glædesløs ungdom«, for at benytte et af kgl. skovrider *K. Kierkgaard* opfundet udtryk, blev teknikken efter reolplovens indførelse i 1873 mere effektiv. Reolpøjning blev anvendt på de efter dette år tilkultiverede arealer, først og fremmest i *Sjørup plantage* og i det kompleks på 1156 ha, der nu udgør *Borbjerg-Sevel skovpart*, hvor de skovdyrkningsmæssige problemer er særlig brændende.

Af grunde, hvis samspil ikke er klarlagt, er mange bevoksninger i Borbjerg-Sevel overordentlig stærkt trametesangrebne, ikke mindst de i ungdommen mest vellykkede. Planteantallet har været stort, og der har de fleste steder været indblandet bjergfyr, som dog ofte hurtigt er blevet overvokset af granen. Karakteristisk er den lille afstand mellem rækkerne i disse bevoksninger, som nu for fleres vedkommende er under foryngelse. Af hensyn til trametesangrebet foreskriver kulturplanen på disse stærkt angrebne arealer abies som hovedtræart; i reglen plantes alm. ædelgran og rødgran i rækkevis blanding, idet der enten straks eller senere indplantes lærk, og man søger at overholde en skærm af bevoksningens mindste træer meget længe. Foryngelserne sætter ofte ind på et tidspunkt, da bevoksningerne kun er omkring 60 år gamle; på grund af den tætte rækkeafstand er tolnepløjning i reglen umulig, og plantningen foretages ved nedskripping eller i primitive huller.

I Borbjerg-Sevel findes også en del unge granbevoksninger, hovedsagelig underplantet under bjergfyr, der forlængst er fjernet. Første tyndingshugst i disse er nu aktuel, og det er oprindeligt her, man for et par år siden første gang forsøgte sig med rækkevis hugst. Senere er metoden også taget i anvendelse på de øvrige skovparter.

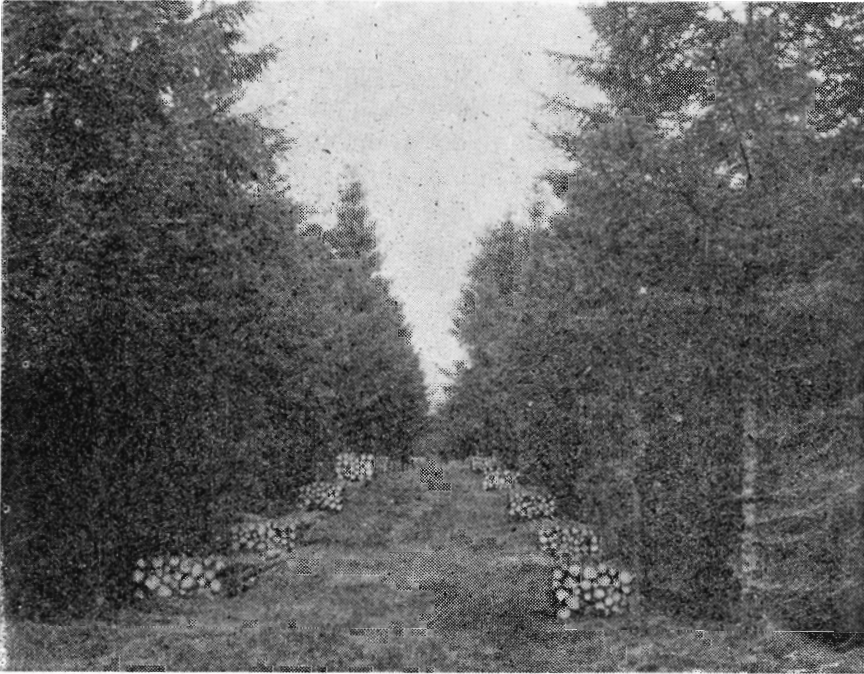
Udfra ønsket om så hurtigt som muligt at frembringe slutning i bevoksningerne har man i sin tid anlagt også underplantningskulturerne med traditionel, tæt planteafstand. Det ville utvivlsomt nu til dags blive regnet for forsvarligt at gå over til en betydelig mindre plantetæthed, ikke mindst på grund af et forventet svagere trametesangreb i sådanne bevoksninger, men iøvrigt også af andre grunde.

Hvis man nu i overensstemmelse med skovrider *J. E. Due's* be-

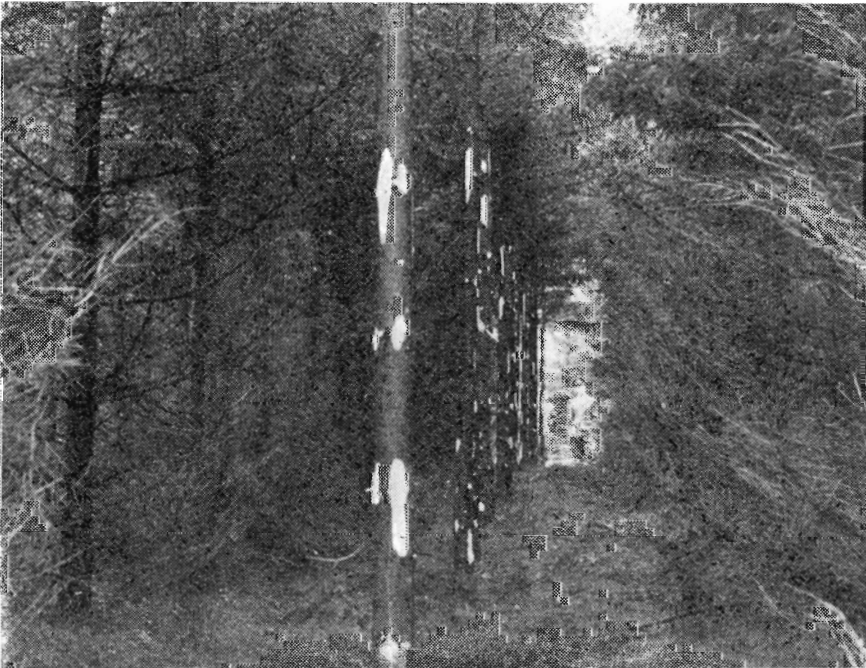
---

*) Det er nærliggende at antage, at de gamle granbevoksninger på Feldborg distrikt har været besøgt af Hedeselskabets stiftere forud for selskabets oprettelse, idet distriktets daværende skovrider, *P. Jenssen-Tusch*, ved den lejlighed gjorde sig fortjent som konsulent.

Sjørup skov afd. 217. Velaflagte bunker af stager og lægter ved skovsporet. Billedet nedenfor er hentet fra samme hugst og viser første fase, afkvasningen, der er foretaget med økse. Den næste, fældningen, begynder indefra og ud imod sporet i baggrunden. Træerne lægges over hinanden i rækken, og den resterende afkvasning samt udslæbning og stødtjæring begynder nærmest ved sporet.

retning om Gyvelgranerne på Løvenholm forestiller sig, at en større rækkeafstand ville have givet bedre og sundere kulturer, er det nærliggende at forsøge sig med rækkevise hugster, især hvis dette kan kombineres med en sådan form for trametesbekæmpelse, at smitte-massen i bevoksningen ikke ved hugsten forøges. Det vil være naturligt her at tænke på stødtjæring, som i 1. generationer skulle give gode resultater. En sådan stødtjæring vil ved rækkevis hugst kunne udføres med stor sikkerhed og ringe bekostning, sammenlignet med den sædvanlige form for tynding. Dette skal jeg senere vende tilbage til.

Den anden væsentlige fordel, som man kan tænke sig ved rækkehugsten, er at man opnår mulighed for ved foryngelsen til sin tid at kunne færdes mellem rækkerne med et hvilket som helst redskab og en almindelig traktor. Også i tilfælde af stormfald vil det være lettere at gennemføre en vis form for jordbearbejdnng, hvis et antal rækker i tide er fjernet og støddene rådnet bort.

Endelig må for det tredje nævnes, at metoden er anvendelig som et led i den rationalisering og ekstensivering, som nu er aktuell på de fleste distrikter. Den indebærer, at oprisning til hugst og udvisning spares; ligeledes forenkles hugsten, og der opnås en arbejdsbesparelse, som enten kommer til udtryk ved en større timefortjeneste eller en mindre skovningsudgift.

På Feldborg distrikt er anvendt forskellige slags rækkehugst. Hovedreglen er den, at man begynder med at fjerne enten hver tredje eller hver fjerde række. De hosstående fotografier vil give et indtryk af denne hugst.

Ved i første omgang at hugge hver tredje række fjerner man på een gang en trediedel af massen i bevoksningen, hvilket vil forekomme nogle ret voldsomt. Til gengæld kan man, når slutning påny er indtrådt, hugge de øvrige rækker normalt. — Hugger man derimod til at begynde med hver fjerde række, vil det være naturligt næste gang at tage den midterste af de resterende (eventuelt i to tempi), således at der ved rækkehugsterne ialt fjernes 50 % af massen på ganske få år. Spørgsmålet er nu, om en tilvækstnedgang vil blive følgen af denne ret hårdhændede hugst, hvorved man kunne tænke sig en risiko for at chokere bevoksningen. Til dette kan jeg sige, at nogen chokvirkning tror jeg ikke på, idet en sådan måtte kunne iagttages på højdevæksten og i hvert fald ikke kan erkendes med det blotte øje; topskudsmålinger vil blive foretaget til nærmere undersøgelse af dette problem. Om man ved en noget stærkere hugst end normalt overhovedet påvirker tilvæksten kendeligt i den alder, hvor reaktionsevnen er størst, er vel tvivlsomt. I hvert fald er det ikke sandsynligt, at rækkehugst i sig selv påvirker tilvæksten mærkbart i for-

hold til normal tynding af lignende styrke. I den forbindelse skal jeg tilføje, at 1. gennemhugning ifølge en undersøgelse, foretaget af kgl. skovridder A. Hvuid, almindeligvis ikke er svagere end rækkehugsten, hvorved en væsentlig betænelighed ved denne bortfalder.

Afd. 290 i Sdr. Feldborg plantage er en blandingsbevoksning af rødgran og sitkagran, plantet i foråret 1936 under skærm af 38-årig fransk bjergfyrr på ca. 100×130 cm. Billedet viser et rækkellemrum kort efter hugsten. Også i denne bevoksning er fjernet hver 4. række, idet træartsblandingen, som ønskes bevaret, ikke er rækkevis; havde dette været tilfældet, ville man have hugget hver 3. række.

Efter de to første rækkehugster vil det være naturligt at lade bevoksningen i ro i nogle år; for alle de blivende træer er der jo hugget på to sider, og de undertrykte i rækkerne kan man fjerne ved lejlighed.

I praksis foregår rækkehugsten på den måde, at de stående træer som vist på det afbillede fotografi afkvaser forneden med øksen og derpå fældes med sav, i reglen motorsav. Er afkvasningen foretaget, kan fældningen udføres i ret vådt føre, uden at arbejderen bliver våd, hvilket måske kan have betydning ved overgang til vinterskovning af stager og lægter. — Hidtil har hugsten været kombineret med umiddelbart efterfølgende stødtjæring. Der gives herfor et tillæg, som også dækker tillæg for første hugning, på ialt 1,00—2,00 kr. pr. bunke lægter eller stager.

Det er naturligvis ikke altid, at en rækkehugget afdeling ser tiltalende ud lige efter hugsten. For det meste er der i vore underplantninger uregelmæssigheder og småhuller, som ikke bliver bedre ved en konsekvent rækkehugst. Jo højere og mere ensartet bevoksningen

Afd. 217 i Sjørup skov. I denne 28-årige rødgranbevoksning er foretaget hugst af hver 3. række, en metode, der egner sig godt til mindre bevoksninger. Den individuelle selektion sætter tidligere ind, end hvor der foretages to rækkehugster. — Træerne er fældet med sav og snitfladen straks derefter behandlet med tjæreolie. I den afbillede række ligger endnu et pår bånd, som er faldet i hugsten.

er, des kønnere ser rækkehugsten ud efter indgrebet, og jo bedre effekter falder der; men det vil sikkert ikke af den grund være rigtigt at udskyde tidspunktet for hugsten udover det normale. Tyndingen bør foretages som et led i bestandsplejen og sættes ind på det rette tidspunkt, selvom det kan medføre, at der ved rækkehugsten falder effekter af mere uensartet kvalitet end ved en normal udhugning. Dog er det naturligvis nødvendigt at afveje disse to hensyn indbyrdes.

Ulempen ved Feldborg-hugsten er i første række, at der kan falde træer, især i uensartede bevoksninger, som enten er for gode eller for dårlige at hugge. I normale, vellykkede grankulturer vil det dog ikke være på nogen måde påkrævet at slække på prisen i en ud-

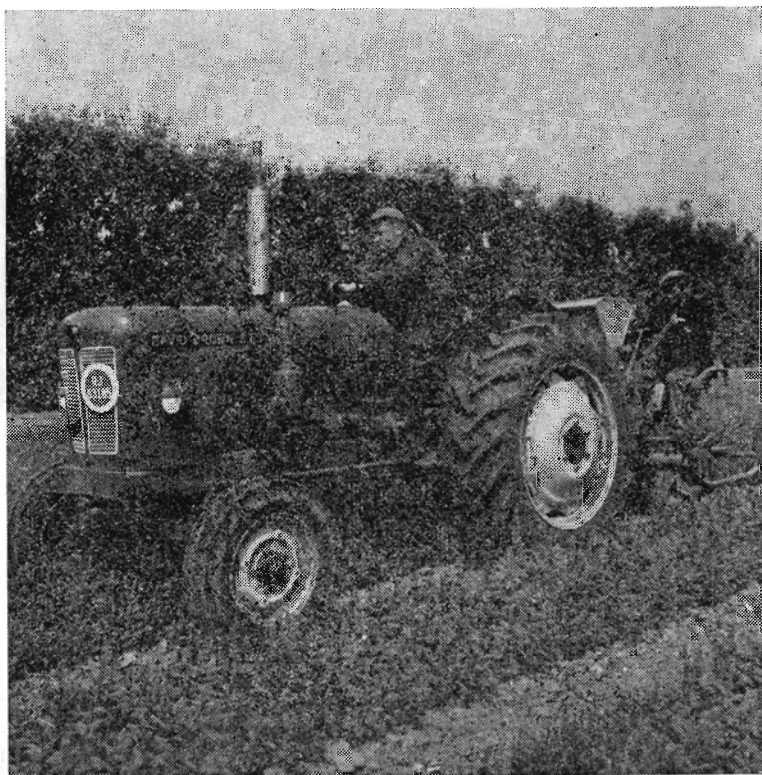

DAVID BROWN

overalt!

Ring eller skriv efter
alle oplysninger, og vi
tilsender Dem gerne
vore brochurer.

David Brown 950 i arbejde på planteskolen.

David Brown 950 har også på området hedeopdyrkning og plantagearbejde vist sig særdeles velegnet.

Ingen anden traktor i denne prisklasse har så meget standardudstyr, som David Brown 950, og dette i forbindelse med den fine kørselsøkonomi og arbejdssevne er uden tvivl årsag til den meget store efterspørgsel på David Brown 950.

A/S LANTRACO

BYMARK 2-4 - ROSKILDE: ROSA 5450

Køb en sav med service -

DANARM, benzinmotorkædesav, ligger godt i hånden, letvægtig og fint afbalance-ret. Med sin 7 hk Villiers motor har den masser af kræfter, og det store sværd på 18", 23" eller 28" rækker til selv de største kævler. En DANARM sav er altid i orden, for De kan få perfekt service overalt i landet. 23 modeller benzin-, el- og pneumatisk drevne. Vore servicevogne kører over hele Danmark. Forlang brochure. Forhandler antages i ledige distrikter.

DANARM

Eneimportør:
V. H. LANGEBÆK
& SØN
Civilingeniører

Trondhjemsgade 9, Kbh. Ø. Tria 5400   Horsens 2 24 63 - 2 63 00

HØJSLEV TEGLVÆRKER A/S

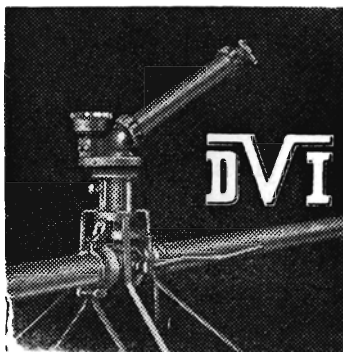
Drænrør i alle størrelser

Omgående levering i prima kvaliteter

Højslev Teglværk

Branden Teglværk

Nymølle Teglværk

VANDINGSANLÆG

med Kanoner eller Sprinklere

DANSK VANDINGS INDUSTRI

Snoghøj, Fredericia

Tlf. Erritsø 125

Viborg Byes og Omegns Sparekasse

Telefon 1400 (4 lin.)

Set. Mathiasgade 68

Kontortid: Kl. 9—15

Lørdag: Kl. 9—12

Aftenekspedition:

Fredag: Kl. 18,30—20

Filialer:

Karup

Flyvestation Karup

Mammen

Løgstrup

Varde Bank

Esbjerg afdeling

Kongensgade 62
og fiskerihavnen

GUGKALK

gi'r Grøde

Faa fuldt udbytte af
Jorden. Brug vor aner-
kendte Jordbrugskalk
— det betaler sig!

GUG KALKVÆRK A/S

Elmealle 2, Hasseris. Tlf. Aalborg 21 288

Handelsbanken i Viborg

Filial af Aktieselskabet
Kjøbenhavns Handelsbank

Kontor i

Karup og Kølvrå

BRUG

RANDERS

REB

strækning, som giver føleligt tab; er dette tilfældet, vil det nok være bedst at opgive den rækkevis hugstform eller at udskyde hugsten nogle år. — Er enkelte træer for gode at hugge, skyldes det især, at der fremkommer for stort et hul; at der falder et par bånd i stedet

Afd. 56 i Borbjerg plantage består af 13.85 ha 27-årige rødgran i kraftig vækst, plantet under ensartet skærm af 50-årig bjergfyr. Afdelingen er tyndet første gang i foråret 1961 ved rækkevis hugst. I dette tilfælde er fjernet hver 4. række, og det er tanken senere at borthugge den midterste af de tilbagestående rækker. Herefter vil restere ca. 3000 træer pr. ha, blandt hvilke en individuel selektion skal foretages, indtil stamtallet er nedbragt til under 1000 pr. ha ved 60-års alderen.

for stager, er vel mindre betydningsfuldt — det kan henregnes under betegnelsen hugst fra toppen, der jo i økonomisk henseende har fortrin.

Som tidligere nævnt har rækkehugsten fra starten her på Feldborg distrikt været forbundet med forsøg på trametesbekæmpelse, idet træerne er fældet med sav af hensyn til den glatte snitflade, som derved fremkommer, og der er derpå smurt med tjæreolie eller karbolineum. Men nytten af denne foranstaltning er vistnok tvivlsom, idet angrebet i bevoksninger, hvor der før har været bjergfyr, er langt større end man tror. Således viste en mikroskopisk undersøgelse, foretaget af forstkandidat Yde-Andersen, at der i en rækkehugst var et

angreb på 30 % af stamtallet, uagtet kun enkelte stager var så stærkt inficeret, at det umiddelbart kunne erkendes. Da tjæring af et inficeret stød nærmest gør ondt værre, jfr. *Yde-Andersens* redegørelse i Dansk Skovforenings Tidsskrift fra august d. å., og svampen i alle tilfælde har godt fat allerede, er stødtjæring under vore forhold ofte omsonst og kan nærmest kun tilrådes i 1. generationsbevoksninger af gran, som endnu ikke er tyndet.

Medens stødtjæring således muligvis er mindre betydningsfuld, er der ingen grund til at opgive håbet om en dag at finde et effektivt modtræk mod trametessvampen. Hvadenten dette nu bliver vinterhugst eller ringning af træerne forinden hugsten, som vi her eksperimenterer med, eller noget helt tredje, vil det utvivlsomt være fordelagtigt at kombinere trametesbekæmpelsen med den rækkevise hugst, som gør mange ting lettere. På store grandistrikter vil jeg derfor mene, at hugstformen vil vinde indpas, ikke mindst på heden, hvor en ekstensivering af driften er mest forsvarlig og ønskelig, forudsat at produktiviteten ikke derved bringes i fare.

Sluttelig skal nævnes, at bonitetstabellen for bon. V angiver et stamtal pr. ha på ca. 1000 stk. ved en alder på 60 år; det vil sige, at der af de oprindelige træer kun er en sjettedel tilbage. Tænker man sig stamtallet tidligt nedbragt til 3000 stk. ved to rækkevise hugster, kan man altså i de resterende rækker fjerne endnu to trediedele af træerne, før man når bonitetstabellens stamtal for en 60-årig bevoksning. Dette synes at indebære en vis garanti for, at der selv ved en hugst, som på få år halverer stamtallet, levnes et antal blivende træer, som sikrer bevoksningen en normal udvikling.

Litteratur

Markvanding

udgivet af Produktivitetsudvalget for gartneri og frugtavl. 1961.

Som led i en række afprøvninger af vandingsmateriel har produktivitetsudvalget udsendt en beretning om afprøvning af det materiel, der særlig benyttes til markvanding. Selv om produktivitetsudvalgets arbejde er anlagt specielt for gartneri- og frugtavlserhvervet, vil landbruget, der i dag stort set benytter det samme materiel, også kunne have udbytte af den udarbejdede rapport.

Undersøgelsen har næsten omfattet alle de typer af vandingsanlæg, der i dag forhandles her i landet og er imponerende ved sit omfang og sin grundighed. Det kan således oplyses, at der under forsøgene er blevet foretaget mere end 40.000 enkeltmålinger.

Undersøgelsen er forestået af forsøgsleder *Svend Aa. Christensen*, som også har udarbejdet rapporten.

Med særlig omhu har man undersøgt alle de mange typer spredere (sprinklere), som findes på markedet, og især er forsøgene gået ud på at klarlægge spredernes vandfordelingsevne, der bør være god, hvis resultatet af vandingen skal være tilfredsstillende. Som det siges i rapporten: Der er næppe tvivl om, at vandingen i dag ofte giver et alt for ringe merudbytte på grund af bl. a. dårlig vandfordeling.

Rapporten vil være et værdifuldt redskab ved projektering af vandingsanlæg, og for yderligere at tjene dette formål omtaler rapporten også temmeligt udførligt mere almindelige forhold i forbindelse med vanding, som f. eks. planters vandbehov, vandingstidspunkt, vandmængde m. v., som har betydning ved vanding. Endvidere er vandingsanlægs udformning og dimensionering nærmere beskrevet.

Det fremhæves i rapporten, at den første betingelse for udnyttelse af vandingens muligheder er, at der ved såvel udvikling og projektering som brugen af vandingsanlæggene tages vidtgående hensyn til de mange vigtige vandteoretiske og vandtekniske spørgsmål, og det tilrådes derfor, at projekter til større vandingsanlæg gennemgås og bedømmes af f. eks. organisationernes rådgivere.

En undersøgelse som den foretagne var meget påkrævet, og rapporten må derfor anses som et betydningsfuldt bidrag til bedre vanding her i Danmark.

Niels Venov.

Tildelt sølvbæger

Den 17. oktober tildeltes gdr. *N. Chr. Jensen* og *hustru*, Grønhøj, under en sammenkomst i Frederiks Hedeselskabets sølvbæger efter indstilling af Viborg Amts landøkonomiske Forening.

Overrækkelsen af sølvbægeret foretoges af direktør *Fr. Heick*, der hyldede ægteparret for det smukke resultat, som var nået i 41 års kamp med heden.

Niels Chr. Jensen, Grønhøj, Frederiks, er født i Dollerup ved Skelhøje 1895, og hans hustru Kristine Jensen, er født i Frederiks 1900, begge i landbohem og har altid været beskæftiget ved landbruget. Niels Chr. Jensen har været elev på Vestbirk Højskole. I ægteskabet er der 9 børn, 2 sønner og 1 datter er hjemme, 3 er ugift. En søn erhvervede i 1959 en naboejendom.

I 1920 købte Niels Chr. Jensen en ejendom i Grønhøj. Det var

da en forsømt ejendom med forfaldne bygninger og et areal på 110 tdr. land, hvoraf kun 50 tdr. land var delvis opdyrket, medens resten lå i lyng. Prisen var 27.000 kr., der alle blev fremskaffet ved lån. Hans opsparede kapital 2000 kr. blev anvendt til de mest nødvendige investeringer.

Den opdyrkede del af jorden var i meget dårlig kultur, og han gik derfor straks i gang med at mergle og gøde denne del af arealet. Senere er der merglet og kalket flere gange, lyngheden er opdyrket og det dyrkede areal omfatter nu 95 tdr. land. I takt med kultiveringen og opdyrkningen er der plantet læbælter, så ejendommen ligger godt skærmet mod sandflugt.

Ved ejendommens overtagelse var der en besætning på 4 køer, 4 små kvier og 2 heste, men ingen svin. De stedse større afgrøder gav mulighed for udvidelse af besætningen, således at den i dag består af 19 køer, 35 kvier og kalve af S. d. M., desuden 2 heste, 3 søer og 120 slagterisvin, samt 150 høns. Der leveres 120 svin på slagteriet hvert år.

Den stigende omsætning gav i 1930 behov og økonomisk mulighed for at bygge alle avlsbygningerne om. I 1930 blev der bygget kostald, lade og svinehus for 12.500 kr. 1950 blev der opført maskinhus, der kostede 7000 kr., og i 1954 fornyedes stuehuset for 60.000 kr. Der er således bygget for ialt 79.500 kr., hvortil kommer en igangværende ændring i hestestalden, hvor de ledige båse laves om til svinestier.

Oprindeligt var der kun en plov og harve på ejendommen, nu er der tidssvarende maskiner både ude og inde.

Niels Chr. Jensen har i årenes løb haft forskellige lokale tillidshverv.

Ejendommens værdi må i dag anslås til ca. 250.000 kr. Gælden andrager ialt kun 3000 kr.

Dødsfald

Fhv. administrator *Johs. Krøier* er afgået ved døden i sit hjem i København, 81 år gammel.

Administrator *Krøier* vil bevares i taknemlig erindring bl. a. af de mange, der gennem den sidste halve snes år har nydt godt af de legater, han oprettede til forskellige gode formål. Han har således skænket legater, hvert på 10.000 kr. til Hedebruget, De samvirkende plantningsforeninger og til Kongenshus Mindepark.

I få ord — ★

Spildevandskommissionen af 1957 har i samarbejde med Landbrugets Informationskontor — via mejerierne — udsendt en pjeces, der hedder »Undgå ensilagesaft i vandløbene«, til alle besætningsejere.

I pjecen slås fast, at med det omfang ensileringen er ved at få, er ingen kompromisløsning mere mulig. *Saften må over i ajlebeholdere eller særlige ensilagesaftbrønde*, hvis man i fremtiden skal undgå de talrige bøde- og erstatningssager vedrørende forurenede vandløb og fiskedrab, som der allerede i de foregående år har været alt for mange af. Det fremhæves samtidig, at bygning af saftbeholdere nok betyder en investeringsudgift for den enkelte, men at gødningsværdien af ensilagesaften skulle kunne dække udgifterne.

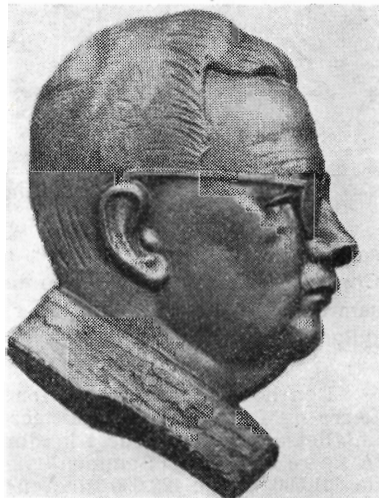
*

En mindesten

afsløredes søndag den 15. oktober i Theuts plantage mellem Ulfborg og Holstebro for den i fjor afdøde entreprenør *H. Theut*. På stenen, der var smykket med et broncerelief, som gengivet her og udført af billedhuggeren *Isenstein*, var indhugget ordene:

*Af hedens muld han skabte her
et fredfyldt sted for slægten.*

Ca. 60 medlemmer af slægten og nærmeste venner overværede afsløringen.

*

I Nordirland bevilger staten generelt 50 % tilskud til alle dræningsarbejder, når det inden arbejdets igangsættelse er anbefalet af de lokale myndigheder. Tilskudet bevilges også til fornyelse af gamle drænledninger.

*

Så tidligt som maj 1919 leverede firmaet Bdr. Bendix en petroleumsdrevne traktor af mærket »Avery«, der bl. a. blev brugt til at pløje hede, brandbælter o. lign. omkring Nørlund. I Hedeselskabets tidsskrift er der i 1920 anvendt nogle billeder, hvor traktoren ses i arbejde. Tidsskriftets redaktion vil være meget taknemlig, om en eller anden læser skulle være i besiddelse af originaler til disse billeder og vil udlåne dem til kopiering til et særligt formål.

*

Svenska Skogstyrelsen har fornylig udsendt Skogstatistisk årbok 1959, for visse dele endda medtagende oplysninger for 1960.

Det fremgår af det foreliggende talmateriale, at det totale træmasseindhold i Sveriges skove udgør 2,1 milliarder m³, en stigning fra takseringen 1952 på 0,2 milliarder m³. Gran leverer de 45 %, fyr 40 % og løvtræ 15 %.

Ejendomsvurderingen er fra 1952 til 1957 steget med 117 % i gennemsnit, højest i Norbottens len med 304 % og lavest i Malmøhus len med 50 %.

Den gennemsnitlige værdi pr. ha producerende skov var i 1952 236 kr., men i 1957 364 kr.

Det er store driftsplaner, der arbejdes med, og årbogen nævner således bl. a., at medens man i 1955 ialt tilsåede eller tilplantede ialt 74.600 ha nåedes i 1959 op på 102.400 ha. Det er hensigten, at man skal op på en årlig beplantning eller tilsåning af 151.800 ha.

Sveriges skovarealer omfatter ialt 23 millioner ha.

*

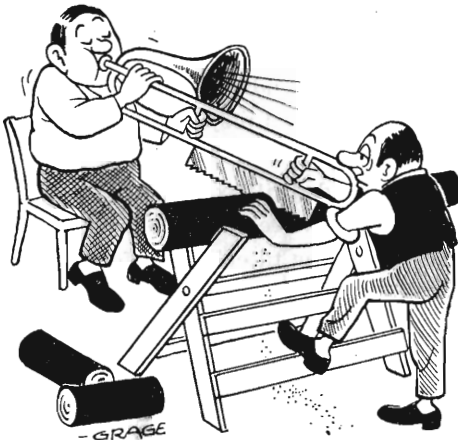
B. Lindskov Christiansen.

Efter at skovrider Fromsejer fra 1. nov. paa grund af alder er frattraadt som Hedeselskabets skovrider i Skærbæk er forstfuldmægtig *B. Lindskov Christiansen* fra samme dato udnævnt til skovrider i Skærbæk, hvor han samtidig som direktør overtager ledelsen af A/S Plantningselskabet Sønderjyllands Planteskoler.

*

Den hollandske statistik for 1959 fortæller, at ogsaa i Holland bliver der færre og færre, der beskæftiges ved landbrug og gartneri. I 1959 var totalantallet af beskæftigede i landbrug og gartneri 501.833, d.v.s. 58.000 eller 10,5 % færre end i 1956. Sammenlignet med 1950 er det 79.000 eller 13,5 % færre. Af de 501.000 var de 423.000 tilhørende landmandsfamilier og kun 78.000 var lønnet medhjælp udefra.

*

ANVEND TØRVESTRØELSE VED DRÆNING . . .

På jorder med finsandet undergrund kan en tilsanding af drænrørene forebygges ved anbringelse af et lag tørvestrøelse (»hundekød«) omkring stødfugerne. Spørg Hedeselskabet.

ELEMENTBRØER

Jernbetonspunsplanker — Specielle emner efter opgave.

N. SKYTTE

Ringkøbing Cementvarefabrik - Tlf. 601—602

Videbæk Cementvarefabrik - Tlf. 214

Alt i betonvarer efter D. S. 400

til rationelt
skovarbejde...

PIONEER

PIONEER kædesaven saver hurtigt, præcist, er let at håndtere, sikker og billig i drift. PIONEER er Canadas mest solgte kædesav — pålidelig under alle vejrforhold...

PIONEER NU-17 Effekt 5 hk. Vægt 10,3 kg. Sværdlængder 12-16 og 20"

PIONEER 620 Effekt 6-7 hk. Vægt 12,2 kg. Sværdlængder 16-20-24-28 og 32"

PIONEER saver lige godt i alle træarter. Forlang brochure og nærmere oplysninger hos

AXEL KETNER

Vordingborggade 6-8, Kbh. Ø. TR 3131

BETONKLINKER
til
HULMURS- OG
STALDISOLERING

★
A/S FISKBÆK
BETONKLINKERFABRIK
TELEFON HERBORG 12

HAMMERUM
HERREDS

Spare- og Laanekasse

Tlf. Herning 3733 (fl. lin.)

Kontortid:

Man./Torsdag 10-12,30 og 14-17

Fredag tillige 18,30-19,30

Lørdag 10-12,30

Sine forsikringer tegner man i

NORDISK

Liv og Ulykke

Grønningen 17, København K. Telefon Min. 8111.

Hulkjærhus
Planteskole

RØDKJÆRSBRO
Telefon Ans 25

Planter til skove,
læhegn og haver

Midtjydske Teglværkers Salgskontor S. m. b. A.

Alle størrelser i drænrør leveres

Telefon Viborg 1330

CLOC

Liqueur
Gin
Whisky

Sydvestjydske Teglværkers Salgskontor

Telefon 58

ØLGOD

Telefon 59

Brug

STENSBALLEFRØ

Faas hos:
Købmænd, møllere
og gartnere

til mark og have

ØSTERGAARDS FRØAVL ^{1/5}
STENSBALLE pr HORSSENS

TLF. 2 01 01

TLF. 3 40 40

Stort farveillustreret
katalog
sendes gratis
på forlangende

Petersværk Betonvare-Industri

Nørresundby - Telf. 2 10 55 (kaldenr. 0 81)

Alt i betonvarer efter D. S. 400
Renseanlægget »Ringtanken« (Dansk patent nr. 59820)

Krogsgades Cementstøberi

J. Halvorsen & Sønner
Kontor
Dannebrogsgade 22, Aarhus
Telefon * 2 55 99

Ny fabrik Vejby
Alt i betonvarer D. S. 400

Randers

MØRTELVÆRK OG
BETONRØRSFABRIK

v/ Marius Ødum

Kristrup pr. Randers
Tlf. 400 Randers fri not.

Kun Δ mærkede varer
føres

Største lager
Bedste kvalitet
Forlang tilbud

Siden 1896

har vi leveret planter til
skov, have og mark.
Forlang tilbud!

Hjortsøes Planteskole

Tlf. Viskinge *20
Svebølle

FRØCONTORET
KOLDING

Telf. 4844

**FRØAVL
FRØHANDEL**

Herning Hede- & Discontobank

10—12½, 14½—17
Telefon 5 . 273 . 720

Frøavlscentret

HUNSBALLE

Holstebro - Tlf. 533
Frøavl og frøhandel

Stenvad

CEMENTSTØBERI

Telef. 6 Stenvad
Arnold Westmark

Alle Δ mærkede rør føres
Aldrig leveringsdygtig

Aktieselskabet
L. Hammerich & Co.
Specialforretning i bygningsartikler
Grundlagt 1854 . Tlf. 2 71 55 (3 lin.)
Aarhus

Skive Cementstøberi

KNUD ØSTERGAARD
Telefon 921

NORMRØR
med garantimærket Δ
Imprægnering
Brøndrør

Røde

drænrør

D. S. nr. 403, syrefast kvalitet

• Fredenshøj Teglværk
Aabenraa Telefon 22127

ALT I CEMENT

VARER

Vi kan levere rør i alle
gængse størrelser efter
ingeniør. normer.
Hurtig levering — reel
betjening.

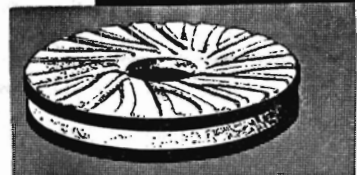
**TJÆREBORG
CEMENTSTØBERI**

* Telefon 21 *

A/S Skive Markfrøkontor

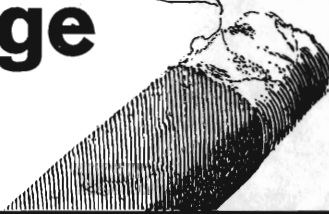
Grundlagt 1896
Telefon 94 Skive
FRØAVL FRØHANDEL

engsko kværnsten

STRØMMEN RANDERS TLF. 651

ryg mildt
ryg længe
ryg...

**ADVOKAT
CIGAR-CERUT**

55 øre

CW. OBEL

**SPILDEVANDSRENSNING
TRIX**

NORDISK

TRICLAIR

CENTRAL 13842. A/S HOTACO KØBENHAVN V.

Nyt tilbehør til McCULLOCH:

McCULLOCH busk-rydder

(græs- og hækkeklipper)

har handy styr med gashåndtag og velbeskyttet rundsav, der skærer lige gennem alle buske og småtræer. Gennemført fremstillet af vejrbestandige kvalitetsmaterialer. Bæres i behagelig sele. Samme aggregat kan påmonteres græs- og hækkeklipper.

McCULLOCH gren-fræser

Med sit epokegørende ROTO-BITskær af specialhærdet stål fræser den med 6000 omdr./min. indtil 4" tykke grene af og efterlader en helt glat flade. Behageligt letvægts-bærestativ fordeler vægten og gør det lige nemt at skære oppe som nede. Bemærk også den nu 50° vinkel på skærehovedet og den indstillelige anlægsflade. Leveres med 6- eller 12 fod rørskaft.

De kan også let montere jordbor på den direkte drevne

Bornholm:

SALG:
Repræsentant L.
Sorth, Aakirkebyvej
114, Rønne
telef: Rønne 744.

Distriktsforhandlere (iflg. liste)

SERVICE:

Pedersker Auto-
værksted v/S. P.
Ravnebjerg,
Pedersker, telef:
Pedersker 111.

Eneimportør:

Ring eller skriv
efter brochure og
se McCULLOCH
demonstreret af
distrikts-
forhandleren.

Distrikts-
forhandlere:

Sjælland:

McCulloch Kæde-
save v/A. Bagge
Andersen, Husum-
vej 44, Brønshøj
telef: Bella 805

Esso Service Sta-
tion v/H. Møller
Næstvedvej 4,
Sorø
telef: Sorø 1151
Specialværkstedet
Egil Johansen
Fakse, telef: 465.

*Lolland-Falster
og Møn:*

McCulloch Motor-
save v/Arnold
Larsen, Flintinge,
Lolland
telef: Grænge 126.

Fyn:

Fyns McCulloch
Motorsave
v/Andr. Petersen,
Carl Blochsvej 65,
Odense, telef:
Odense 11 42 03.

Jylland:

McCulloch Kæde-
save v/Landbo
Nielsen, Sjørring,
telef: Sjørring 129.

McCulloch Kæde-
save v/Søren G.
Nielsen, Siem pr.
Terndrup,
telef: Terndrup 114

McCulloch Motor
Skovsav v/A. Due
Andersen, Ediths-
vej 73, Brabrand
tlf: Aarhus 6 08 27

I/S Henning Han-
sen & Co.
Søndergade 23,
Vejle
telef.: Vejle 2500.

Sønderjyllands
McCulloch Motor-
save v/Bent
Korntved Peter-
sen, Tørring pr.
Hammelev, telef:
Hammelev 84x.

McCULLOCH

Carl F. Petersen

Tlf. Hi. 3138

Gasværksvej 9 - København V.